0055

COMMISSIE VAN ADVIES INZAKE
VOLKENRECHTELIJKE VRAAGSTUKKEN

VIERDE RAPPORT INZAKE HET VN-DECENNIUM VAN HET INTERNATIONALE RECHT

ADVIES NO. 76

's-Gravenhage, 27 juli 1994

DEEL I: ALGEMEEN

1. Inleiding

In de adviesaanvraag van 2 mei 1991 is door de Minister van Buitenlandse Zaken aan de Commissie van Advies inzake Volkenrechtelijke Vraagstukken (CAVV) gevraagd, jaarlijks voorafgaand aan de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, op basis van beschikbare informatie, als klankbord te functioneren terzake van ontwikkelingen die zich voltrekken in het kader van het VN-Decennium van het Internationale Recht. Daarnaast zou de Commissie moeten nagaan welke initiatieven of voorstellen door Nederland ingediend dan wel gesteund zouden kunnen worden.

In Nederland is hiertoe in 1991 een Nationale Coördinatiegroep ingesteld. Hierin zijn thans opgenomen vertegenwoordigers van de CAVV, de Adviescommissie Mensenrechten Buitenlands Beleid (ACM), het TMC Asser Instituut, vertegenwoordigers van redacties van het Netherlands Yearbook of International Law (NYIL), het Netherlands International Law Review (NILR) en het Leiden Journal of International Law (LJIL), de Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht (NVIR) en de Nederlandse Vereniging voor de Verenigde Naties (NVVN). In deze Coördinatiegroep vindt informatie-uitwisseling, en zo nodig coördinatie, plaats van aktiviteiten in Nederland in het kader van het Decennium.

De drie eerdere rapporten verschenen respectievelijk op 2 oktober 1991, 21 juli 1992 en 27 september 1993. Bij de drie eerste rapporten werd aandacht besteed aan het Decennium vanuit een viertal invalshoeken, te weten: de wetenschappelijke wereld, periodieke publikaties op het terrein van het internationale recht, verenigingen die op dit gebied aktief zijn en de overheid. Mede met het oog op de verwerking van de in Nederland ondernomen aktiviteiten in het rapport van de Secretaris-Generaal van de VN over het VN-Decennium is besloten, de indeling te volgen van dit laatste rapport, te weten:
A. Promotion of the acceptance of and respect for the principles of international law;
B. Promotion of means and methods for the peaceful settlement of disputes between States, including resort to and full respect for the International Court of justice;
C. Encouragement of the progressive development of international law and its codification;
D. Encouragement of the teaching, study, dissemination and wider appreciation of international law.
Deze indeling is in deel II van dit rapport terug te vinden, waarin de ontwikkelingen en feitelijke stand van zaken ten aanzien van in Nederland ondernomen activiteiten zijn weergegeven.

2. Geschillenbeslechting

Zoals aangekondigd in het Derde Rapport is de Commissie inmiddels begonnen met de voorbereiding van een nader advies over het onderwerp geschillenbeslechting, in het bijzonder de positie van het Internationaal Gerechtshof. Dit advies zal naar verwachting in het najaar worden afgerond. Vooruitlopend op dit advies wenst de Commissie thans reeds voor een onderdeel daaruit aandacht te vragen, opdat dit punt reeds in de komende zitting van de Algemene Vergadering (Zesde Commissie) aan de orde zou kunnen worden gesteld. Het heeft betrekking op onderdeel B van het rapport van de Secretaris-Generaal van de VN, namelijk bevordering van de aanvaarding van de verplichte rechtsmacht van het Internationaal Gerechtshof.
Zoals bekend heeft slechts een minderheid van de lidstaten van de VN de verplichte rechtsmacht van het Internationaal Gerechtshof ingevolge artikel 36 lid 2 van het Statuut van het Hof aanvaard. Bovendien hebben diverse landen, die de verplichte rechtsmacht wel hebben aanvaard deze van al dan niet vergaande voorbehouden voorzien. De Adviescommissie is, getuige het op 8 juli 1992 uitgebrachte advies over de versterking van de rol van het Internationaal Gerechtshof, een voorstander van een ruimere aanvaarding van de verplichte rechtsmacht door de lidstaten van de VN. De Adviescommissie is zich bewust van het feit dat ook de Nederlandse Regering deze mening is toegedaan, getuige onder andere de aandacht die Nederland in 1992 in de Zesde Commissie van de AVVN aan dit onderwerp heeft besteed. Overigens wijst de Commissie erop dat een ruimere aanvaarding van de verplichte rechtsmacht van het Internationaal Gerechsthof slechts één van de aspecten is van een versterking van de rol van de vreedzame geschillenbeslechting in de internationale betrekkingen.

In dit verband bepleit de Adviescommissie dat de Nederlandse Regering bij haar optreden in de Zesde Commissie bij het agenda-onderwerp VN-Decennium van het Internationaal Recht opnieuw aandacht vraagt voor dit onderwerp. Daarbij zou kunnen worden bepleit dat de Secretaris-Generaal wordt gemachtigd een Commissie van (bijvoorbeeld) vijf volkenrechtsdeskundigen in het leven te roepen, die namens de SGVN in overleg treedt met VN-lidstaten over het vraagstuk van de verplichte rechtsmacht. Het doel zou daarbij moeten zijn, landen die daartoe nog niet zijn overgegaan te bewegen de verplichte rechtsmacht van het Hof te aanvaarden en landen die deze rechtsmacht van vérgaande voorbehouden hebben voorzien te bewegen deze voorbehouden terug te trekken danwel een beperktere reikwijdte te geven. Via jaarlijkse rapportage aan de Zesde Commissie zou de voortgang ervan kunnen worden bevorderd. Deze Commissie zou moeten bestaan uit vooraanstaande volkenrechtsdeskundigen die een grote ervaring hebben opgedaan in de internationale rechtspraak. Gedacht zou kunnen worden aan (ex-)leden van de International Law Commission en aan ex-leden van het Internationaal Gerechtshof.

DEEL II: STAND VAN ZAKEN LOPENDE PROJECTEN

A. Promotion of the acceptance of and respect for the principles of international law;

B. Promotion of means and methods for the peaceful settlement of disputes between States, including resort to and full respect for the International Court of justice;

- In 1995 en volgende jaren zal een aantal volkenrechtelijke colloquia worden georganiseerd, waarin het vraagstuk van de geschillenbeslechting centraal zal staan in een aantal onderdelen van het volkenrecht. Het eerste colloquium stelt de geschillenbeslechting centraal in het ruimterecht; de daarop volgende colloquia zullen worden gewijd aan: het internationale zeerecht, het economisch recht, het humanitair (oorlogs)recht, het milieurecht en de mensenrechten.

- Mede op initiatief van de Nederlandse Regering heeft het Permanente Hof van Arbitrage een waarnemersstatus verkregen bij de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Dit initiatief past in het kader van het Nederlandse beleid de reactivering en actualisering van het Hof en van het Internationale Bureau te bevorderen. In dit kader heeft tevens in 1993 een seminar over geschillenbeslechting plaatsgevonden van het Permanente Hof van Arbitrage, waarin de vraag centraal stond of in de verdragen van 1899 en 1907, mede in het licht van een mogelijke conferentie in 1999, nog aanknopingspunten zouden kunnen worden gevonden die een verdere uitbouw en ontwikkeling van geschillenbeslechtingsmechanismen zouden rechtvaardigen, met daarbij een rol voor het Permanente Hof van Arbitrage. Inmiddels wordt onder leiding van de Secretaris-Generaal van het Permanente Hof een nadere uitwerking gegeven aan dit vraagstuk.

- In samenhang met het voorgaande heeft het Ministerie van Buitenlandse Zaken een onderzoek laten verrichten naar de toepassing van procedurevoorschriften in recente interstatelijke arbitrageprocedures.

C. Encouragement of the progressive development of international law and its codification;

- De Nederlandse Regering heeft in het kader van de Raad van Europa aandacht gevraagd voor de statenpraktijk van de lidstaten op het gebied van de statenopvolging en erkenning. Beoogd wordt deze statenpraktijk in een publikatie vast te leggen.

- In het kader van de UNESCO heeft Nederland het initiatief genomen te komen tot een herziening van de Haagse Conventie van 1954 inzake de bescherming van culturele erfgoederen ten tijde van gewapend conflict. In de Uitvoerende Raad van de UNESCO is een Nederlands/Italiaanse ontwerpresolutie aangenomen. Inmiddels hebben een tweetal expertbijeenkomsten in Nederland plaatsgevonden.

D. Encouragement of the teaching, study, dissemination and wider appreciation of international law.

- Jaarlijks verschijnt er in de Nieuwsbrief Volkenrecht van het TMC Asser Instituut een overzicht van mogelijkheden om aan Nederlandse universiteiten keuzevakken te volgen op het terrein van het volkenrecht.

- Een vijfjarig projekt is gaande waarbij een dertigtal universitaire instellingen in de Derde Wereld worden voorzien van een abonnement op de Netherlands International Law Review (NILR), het Netherlands Yearbook of International Law (NYIL) en het Leiden Journal of International Law (LJIL). Dit projekt wordt financieel mogelijk gemaakt door het Nederlandse Ministerie voor Ontwikkelingssamenwerking

- Het Leiden Journal of International Law geeft in het kader van het VN-Decennium een serie boeken uit, waarbij de nadruk wordt gelegd op het vraagstuk van de geschillenbeslechting. De eerste twee boeken uit deze serie, "Reflections on International Dispute Settlement" en "The Flame Rekindled: New Hopes for International Arbitration", zijn reeds gepubliceerd, het derde boek getiteld "The World Court: It's Future Role in a Changing International Society" is in voorbereiding en zal naar verwachting in 1995 worden gepubliceerd.

- Het Leiden Journal of International Law publiceert met enige regelmaat een agenda van pleitconcoursen in binnen- en buitenland, waaraan door Nederlanse studenten kan worden deelgenomen.

- Het Nederlands Juristen Blad, dat wekelijks onder andere overzichten geeft van voor Nederland relevante jurisprudentie, is ertoe overgegaan, om naast de reeds sinds enige jaren gebruikelijke vermelding van arresten van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens, tevens aandacht te besteden aan de jurisprudentie van het Internationaal Gerechthof.

- In de afgelopen jaren is tot twee keer toe een Asian Yearbook of International Law op de markt gebracht. Ook dit projekt is mogelijk gemaakt door het Ministerie voor Ontwikkelingssamenwerking.

- De Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht zal in 1995 voor de derde keer in Den Haag een congres organiseren in samenwerking met de American Society of International Law.

- Diverse vakgroepen internationaal recht van Nederlandse universiteiten onderhouden regelmatige contacten met verschillende universiteiten in Derde Wereld Landen. Deze contacten bestaan onder andere uit de uitwisseling van studenten en docenten. Zo onderhoudt de vakgroep volkenrecht van de Rijksuniversiteit Groningen contacten met de universiteit van Dar es Salaam in Tanzania; onderhoudt de vakgroep volkenrecht van de Rijksuniversiteit Leiden contacten met Ghana, de vakgroep internationaal recht van de Rijksuniversiteit Limburg met het

African Centre on Human Rights and Development Studies te Banjul (Gambia), onderhoudt de Universiteit Utrecht contacten met de University of Western Cape in Zuid-Afrika en de Universiteit van Amsterdam met Ethiopië.
Daarnaast bestaan er diverse mogelijkheden voor studenten uit Derde Wereldlanden voor deelname aan cursussen internationaal recht in Nederland. Melding kan onder andere worden gemaakt van het Institute of Social Studies en van de Hague Academy of International Law. Regelmatig vindt subsidiëring plaats van de verblijfkosten voor deze studenten.